

تحلیل هفته

شماره: 503

(22 - 27 قوس 1404 هـ ش)

اهمیت سفر ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه به هند

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقه‌ای تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- اهمیت سفر ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه به هند 3
- سفر پوتین به دهلی و استقلال استراتژیک هند در عرصه سیاست خارجی 3
- سفر پوتین به هند از نگاه روسیه 5
- تأثیر سفر پوتین به هند بر افغانستان 6
- نتیجه گیری 7
- پیشنهادات 7
- منابع 8

اهمیت سفر ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه به هند

مقدمه

همان‌گونه که سیاست جهانی به دلیل وضع و گسترش تحریم‌های اقتصادی از سوی کشورها، بی‌ثباتی بازار انرژی، تغییرات اقلیمی، افزایش تعرفه‌های گمرکی، و جنگ‌ها و رقابت‌های نظامی قدرت‌های بزرگ دچار تزلزل شده است، رئیس‌جمهور روسیه، ولادیمیر پوتین، در چهارم و پنجم دسمبر سال جاری به هند سفر کرد. هدف ظاهری این سفر، شرکت در بیست‌وسومین نشست سران هند - روسیه بود.

سفر پوتین به هند تنها یک اقدام تشریفاتی و دیپلماتیک نیست، بلکه به دلیل بازخوانی مشارکت درازمدت میان این دو کشور در پرتو تحولات استراتژیک جهانی، از اهمیت ویژه برخوردار است. این سفر در زمانی انجام شد که جنگ اوکراین سازمان‌های امنیتی بین‌المللی را متزلزل ساخته، کشورهای غربی تحریم‌های اقتصادی و سیاسی گسترده بر روسیه وضع کرده‌اند، سیاست انرژی کشورهای اروپایی تغییر یافته و سازمان امنیتی - نظامی ناتو نقش خود را گسترش داده است. از سوی دیگر، روسیه تلاش می‌کند بدون مشارکت کشورهای غربی و اروپایی، یک چارچوب آسیایی - اروپایی یا اوراسیایی ایجاد کند. چین تلاش‌های خود برای افزایش قدرت اقتصادی و نظامی در منطقه را شدت بخشیده و هند نیز نقش منطقه‌ای و جهانی خود را توسعه می‌دهد؛ بنابراین، این تحولات چهره معادلات امنیتی و سیاسی منطقه را تغییر داده است. هند می‌کوشد بدون وابستگی کامل به یک محور قدرتمند واحد، روابط متوازن با قدرت‌های مختلف جهانی را حفظ کند و در همین حال، روسیه تلاش می‌کند با وجود فشارهای غرب، فرصت‌های استراتژیک و اقتصادی بدیل را در آسیا بیابد؛ به همین منظور پس از خروج ایالات متحده از افغانستان، روابط خود را با امارت اسلامی دوباره تعریف کرده و تا مرحله شناسایی رسمی پیش رفته است.

در چنین محیط پیچیده منطقه‌ای و جهانی، این پرسش مطرح می‌شود که سفر پوتین به هند در این مقطع زمانی چه اهمیتی برای هر دو کشور دارد؟ روابط قدرتمند روسیه - هند چه تأثیری بر امارت اسلامی دارد؟ این مقاله تلاش می‌کند همین پرسش‌های اساسی را به صورت تحلیلی بررسی کند و جنبه‌های سیاسی، اقتصادی و امنیتی این سفر را به طور عمیق واکاوی نماید.

سفر پوتین به دهلی و استقلال استراتژیک هند در عرصه سیاست خارجی

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، شام پنج‌شنبه گذشته به هدف سفر دو روزه وارد دهلی شد. این سفر بنا بر دعوت نارندرا مودی، نخست‌وزیر هند، ترتیب یافته بود و اولین سفر پوتین به هند از آغاز جنگ اوکراین تاکنون به شمار می‌رفت. این سفر به مناسبت بیست‌وپنجمین سالگرد مشارکت استراتژیک دو کشور و برای شرکت در بیست‌وسومین نشست سران دوجانبه برگزار شده بود.¹

در این سفر شماری از مقامات ارشد روسیه، از جمله وزیر دفاع، آندری بیلوسوف؛ وزیر مالیه، آنتون سیلوانوف؛ وزیر زراعت، اوکسانالوت؛ وزیر انکشاف اقتصادی، ماکسیم ریشتنیکوف؛ وزیر صحت، میخائیل موراشکوف؛ وزیر امور داخله، ولادیمیر کولوکولتف؛ و وزیر ترانسپورت، رومان نیکیتین، پوتین را همراهی می کردند.²

برای استقبال از پوتین، نارندرا مودی، نخست وزیر هند، به میدان هوایی رفته بود.³ وی در صفحه توئیتر خود نوشت: «از استقبال دوست خود، رئیس جمهور پوتین، در هند خوشحال هستم. امیدوارم گفتگوهای ما امشب و فردا مفید واقع شود. دوستی هند - روسیه یک مشارکت درازمدت است که برای مردم ما سودهای زیادی به همراه داشته است.»⁴

پس از آنکه هند در سال ۱۹۴۷ میلادی از بریتانیا استقلال خود را به دست آورد، تلاش کرد با هیچ قدرت بزرگی وارد اتحادهای رسمی و سازمانی نشود. این کشور در دوران جنگ سرد خود را در صف کشورهای بی طرف قرار داد؛ اما در واقع، از دهه ۱۹۶۰ به بعد به شوروی نزدیک تر شد. پس از پایان جنگ سرد، هند روابط استراتژیک و نظامی خود را با ایالات متحده عمیق تر کرد، در حالی که روابط دوستانه خود با روسیه را نیز حفظ نمود. اما آغاز جنگ روسیه - اوکراین این توازن را به چالش کشید و سفر پوتین نشان می دهد که نارندرا مودی قصد دارد روابط رقابتی دهلی نو را به شکل متوازن مدیریت کند، بدون آنکه یکی را فدای دیگری سازد.⁵

جنگ روسیه - اوکراین باعث شد ناتو به طور گسترده به سمت شرق تمرکز کند؛ زیرا آنان باور دارند که روسیه تهدید بزرگ برای اروپا است. اتحادیه اروپا که پیشتر به شدت وابسته به گاز روسیه بود، واردات خود را کاهش داده و تعهد کرده است که تکیه بر روسیه را در این بخش از میان ببرد. بر همین اساس، مسکو به سوی بازارهای شرقی روی آورده تا از طریق سرمایه گذاری در این منطقه و حتی شناسایی برخی حکومت های جدید - مانند امارت اسلامی افغانستان - این خسارت را جبران کند.

در میان کشورهای منطقه، هند فرصت بزرگی برای روسیه فراهم می کند؛ زیرا از یک سو در آسیا موقعیت دارد، نیازمند انرژی است و از منظر سیاسی یکی از بازیگران مهم در بحث های سازمان همکاری شانگهای و گروه بریکس محسوب می شود. این کشور در حوزه دفاع و انرژی پیوندهای خود با روسیه را حفظ و تقویت کرده است. از آغاز و در جریان جنگ اوکراین، دهلی نو برای کاهش تورم داخلی و تأمین امنیت انرژی، وابستگی خود به نفت خام ارزان روسیه را افزایش داد؛ با وجود اینکه ناخشنودی خود را از جنگ ابراز داشته و بارها بر حل مسالمت آمیز آن بر اساس منشور سازمان ملل و اصول حاکمیت جغرافیایی تأکید کرده است.⁶

هدف هند در این زمینه آن است که از یک سو روسیه را در موضوع جنگ اوکراین ناراحت نسازد و از سوی دیگر باعث رنجش ایالات متحده نیز نشود؛ زیرا هند با امریکا در بخش های متعدد روابط نیرومند دارد و نمی خواهد این روابط دچار مشکل شود. هند در این عرصه استقلال استراتژیک خود را به نمایش گذاشته

و مقاومت کرده است تا مجبور نشود یک طرف را انتخاب کند. بدین گونه ثابت کرده که هند حق دارد با تمام قدرت‌ها رابطه داشته باشد، مشروط بر اینکه امنیت و جایگاه دیپلماتیکش محفوظ و تقویت شده بماند.

نیازهای نظامی هند: هند در ارتباط با محیط امنیتی خود، به‌ویژه به دلیل بحران هند - پاکستان، احساس ناامنی می‌کند. به همین دلیل ناگزیر است که سلاح‌های پیشرفته روسیه را به‌دست آورد. زمانی که در سال ۲۰۲۵م. حمله‌ی تروریستی پاهلگام رخ داد و هند عملیات «سندور» را در داخل پاکستان اجرا کرد، در این عملیات هند این موشک‌های روسی را آزمایش کرد و نارسایی‌های خود را مشخص ساخت. بر همین اساس، هند تلاش می‌کند که از روسیه سلاح‌های پیشرفته و مجهز به تکنولوژی مدرن و مهمات نظامی دریافت کند. روسیه نیز که پیشتر در جستجوی چنین بازاری بود، روابط خوبی با این کشور حفظ کرده است.

از سوی دیگر، روابط هند با روسیه در حوزه‌ی بازرندگی نیز برای هند اهمیت دارد. در جریان عملیات سندور، هند پیامی به پاکستان فرستاد که نه تنها توان استفاده از قدرت نظامی علیه پاکستان را دارد، بلکه در منطقه شریکان امنیتی نیز دارد که موضع هند را در برابر پاکستان جدی تلقی می‌کنند. شایان ذکر است که هند از روسیه جنگنده‌ها، موشک‌ها، تجهیزات پدافند هوایی و سایر مهمات مهم نظامی وارد می‌کند.⁷

نیازهای اقتصادی و تجاری هند: زمانی که رئیس‌جمهور ایالات متحده، دونالد ترامپ، جنگ تعرفه‌ای را آغاز کرد، هند ناچار شد برای صادرات خود بازارهای بدیل پیدا کند. وزیر تجارت هند، پیوش گوئل، گفته است که دهلی نو می‌خواهد صادرات خود به روسیه را گسترش و متنوع سازد. افزایش فروش خودروها، تجهیزات برقی، ابزارهای پردازش اطلاعات، ماشین‌آلات، قطعات صنعتی و مواد غذایی، از اهداف مهم دهلی نو است. آقای گوئل افزوده است: «روسیه برای محصولات صنعتی و کالاهای مصرفی تقاضای بزرگی دارد که فرصت‌های متعدد و استفاده‌نشده‌ای را برای کسب و کارهای هندی فراهم می‌سازد».⁸

در چنین زمانی که تازه ایالات متحده بر کالاهای هندی تعرفه وضع کرده، سفر پوتین فرصت گسترده‌ای برای تنوع‌بخشی تجارت هند ایجاد می‌کند. هدف روسیه نیز این است که مبادلات تجاری خود با هند را افزایش دهد، تا جایی که این دو کشور می‌خواهند در قالب مثلث‌های (روسیه - ایران - هند) و (روسیه - افغانستان - هند) تجارت را افزایش دهند. این اقدام از سیاست اوراسیایی‌سازی روسیه و همگرایی اقتصادی این کشور نیز سرچشمه می‌گیرد؛ جایی که روسیه می‌خواهد اوراسیا (قاره‌ی بزرگ اروپا - آسیا) را به یک فضای واحد قاره‌ای تبدیل کند که در آن صلح، ثبات، اعتماد متقابل، توسعه و رفاه حاکم باشد.

سفر پوتین به هند از نگاه روسیه

سفر رئیس‌جمهور روسیه، ولادیمیر پوتین، به هند در چارچوب روابط بلندمدت استراتژیک میان دو کشور اهمیت ویژه دارد. این سفر فرصت گسترش و تثبیت همکاری در بخش دفاع و انرژی را فراهم می‌کند و به روسیه اجازه می‌دهد بازار خود را در هند حفظ کرده و صادرات نفت و انرژی را تضمین نماید.

همزمان، این سفر زمینه‌ی کسب حمایت هند در چارچوب BRICS و سایر نهادهای چندجانبه را فراهم کرده و بر پایه‌ی استقلال استراتژیک هند، اهمیت این همکاری را افزایش می‌دهد. به دلیل جنگ روسیه و اوکراین،

کمبود نیروی کار در روسیه ایجاد شده است؛ روسیه تلاش می‌کند این کمبود را با کمک کارگران هندی جبران کند. اعزام کارگران ماهر هندی، در کنار همکاری‌های دفاعی و انرژی، در دستور کار این سفر قرار داشته است.

بر اساس پیش‌بینی وزارت کار روسیه، انتظار می‌رود این کشور تا سال ۲۰۳۰م. با کمبود ۳٫۱ میلیون کارگر مواجه شود.^۹ کارگران هندی که به مهارت شهره‌اند، می‌توانند این کمبود را جبران کنند؛ از این رو روسیه می‌خواهد دروازه‌ی بازار کار خود را بر روی هند بگشاید و عرضی سنتی نیروی کار که پیشتر از آسیای مرکزی و عمدتاً غیرتخصصی بود، به هند منتقل کند. چنین مهاجرتی نه‌تنها تأثیر مثبت مستقیم بر زندگی کارگران دارد، بلکه روابط هند و روسیه را نیز تقویت می‌کند.

این سفر نشان می‌دهد که نگرانی‌های هند درباره‌ی محور استراتژیک چین - پاکستان از سوی روسیه جدی گرفته می‌شود. این سفر نه‌تنها در برابر فشارهای غرب اهمیت دارد، بلکه فرصت همکاری پایدار در حوزه‌ی تکنولوژی و تولیدات دفاعی را نیز تقویت کرده و هند را به‌عنوان یک بازار مستقل برای روسیه تثبیت می‌کند. علاوه بر این، در سطح ملی نیز سفر پوتین برای هند مهم است، زیرا تقویت روابط هند و روسیه می‌تواند سپری در برابر تبلیغات منفی غرب درباره‌ی روسیه باشد.

همچنان، بر اساس این سفر، روسیه می‌تواند دسترسی بلندمدت به بازارهای منطقه‌ای داشته باشد و نفوذ اقتصادی و سیاسی خود را در آسیا تقویت کند. این سفر نه‌تنها روابط دوجانبه را استحکام می‌بخشد، بلکه نفوذ روسیه را در محورهای مهم سیاسی و اقتصادی جهان گسترش می‌دهد.

تأثیر سفر پوتین به هند بر افغانستان

اکنون که امارت اسلامی افغانستان از سوی روسیه به رسمیت شناخته شده و این کشور در سطح منطقه‌ای و جهانی اعتماد گسترده دارد و از سوی دیگر هند نیز در طول تاریخ از زاویه‌ی روسیه به افغانستان نگاه کرده است، این سفر برای افغانستان از لحاظ سیاسی و اقتصادی اهمیت دارد.

از دید سیاسی، روسیه شریک استراتژیک و قابل اعتماد هند در منطقه است. زمانی که پوتین در مصاحبه با «اندر اتودی» درباره‌ی افغانستان گفت: «امارت اسلامی کنترل کامل افغانستان را در دست دارد و رهبران آن توانسته‌اند در مبارزه با تروریسم و مواد مخدر موفق باشند؛ و این حقیقتی است که باید پذیرفته شود»^{۱۰} بیان چنین سخنانی از سوی یکی از رهبران جهان در رسانه‌ای بزرگ که در هند و کشورهای دیگر مخاطب دارد، نه‌تنها محبوبیت امارت اسلامی را در هند افزایش می‌دهد، بلکه در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی نیز اعتماد به امارت اسلامی را تقویت می‌کند. این موضوع کشورهای دیگر را، در کنار هند، تشویق می‌کند که تعاملات خود با افغانستان را گسترش داده و به رسمیت بشناسند.

اگر عامل پاکستان را نیز در نظر بگیریم، ارزشمند است؛ زیرا پاکستان در شرایط کنونی تبلیغات منفی گسترده‌ای درباره‌ی افغانستان دارد. روسیه به دلیل داشتن شریکان و متحدان قابل اعتماد فراوان در منطقه

و جهان، با سخنان مثبت خود درباره‌ی امارت اسلامی، روایت‌های منفی پاکستان را خنثی می‌کند و کشورها موضع روسیه را بر پاکستان ترجیح می‌دهند.

از لحاظ اقتصادی، هر قدر روابط روسیه و هند گسترش یابد، بر افغانستان اثرات مثبت خواهد داشت. اگر روسیه و هند از مسیر آسیای مرکزی و بندر چابهار تجارت کنند، ناگزیر از خاک افغانستان استفاده می‌کنند. در این صورت افغانستان نه تنها از منافع گسترده‌ی ترانزیت بهره‌مند می‌شود، بلکه حتی در حوزه‌های امنیتی و سیاسی نیز حمایت بیشتر این کشورها را به دست می‌آورد؛ زیرا بدون امنیت و ثبات سیاسی، کشورها نمی‌توانند از خاک افغانستان استفاده کنند. بنابراین دور از انتظار نیست که این دو کشور در حوزه‌های امنیتی و سیاسی نیز از امارت اسلامی حمایت کنند.

نتیجه‌گیری

سفر پوتین به هند در حساس‌ترین مرحله‌ی دگرگونی‌های استراتژیک جهانی صورت گرفت؛ مرحله‌ای که شامل جنگ اوکراین، تحریم‌های غرب، تغییرات بازار جهانی انرژی، گسترش ناتو و معادله‌ی جدید سیاسی اوراسیا است. این سفر فرصت مهمی برای تجدید روابط درازمدت استراتژیک میان هند و روسیه فراهم کرد و نشان داد که هر دو کشور اراده دارند در میان فشارها و بحران‌ها، همکاری دوجانبه، مستقل و متوازن خود را حفظ و تقویت کنند.

هند با تثبیت استقلال استراتژیک خود توانست هم روابط خود با ایالات متحده را خراب نکند و هم روابط تاریخی با روسیه را حفظ نماید. از سوی دیگر، روسیه که با تحریم‌های گسترده غرب به‌ویژه ایالات متحده مواجه است، بر بازارها و حمایت سیاسی آسیا، به‌ویژه هند، تکیه‌ی تازه پیدا کرده است. در چهار بخش دفاع، اقتصاد، انرژی و نیروی کار، هند شریک مهمی برای روسیه ثابت می‌شود. این سفر نشان می‌دهد که روسیه می‌خواهد در آسیا محور استراتژیک جدیدی ایجاد کند و هند در این محور نقش مرکزی داشته باشد.

از دید افغانستان نیز سفر پوتین بعد مثبت دارد؛ زیرا روسیه موضع مثبت خود نسبت به امارت اسلامی را آشکار کرده و هند نیز از دید روسیه به اهمیت افغانستان پی برده است. گسترش دهلیزهای اقتصادی روسیه - هند، تجارت فزاینده از مسیر چابهار و آسیای مرکزی، فرصت‌های بیشتری برای افغانستان در حوزه‌ی ترانزیت، ثبات سیاسی و اعتماد منطقه‌ای فراهم می‌سازد.

پیشنهادهای

در بخش پایانی این تحلیل، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. به امارت اسلامی افغانستان پیشنهاد می‌شود که از موضع مثبت روسیه برای تقویت مشروعیت بین‌المللی استفاده کند و همزمان برای گسترش روابط با هند، دستور کار همکاری‌های اقتصادی و ترانزیتی را فعال سازد تا در روند اقتصادی دهلیزهای چابهار، آسیای مرکزی و اوراسیا سهم بگیرد.

۲. هند، روسیه و افغانستان باید برای پروژه‌های ترانزیتی و اقتصادی، سازوکارهای مشترک امنیتی ایجاد کنند؛ زیرا پروژه‌های اقتصادی منطقه‌ای تنها در صورت وجود امنیت پایدار و ثبات سیاسی می‌توانند موفق شوند.

۳. امارت اسلامی افغانستان باید در زمینه‌ی مبارزه با تروریسم، همکاری‌های امنیتی خود را با شریکان منطقه‌ای، به‌ویژه روسیه و هند، افزایش دهد؛ تا بر اساس افزایش اعتماد این کشورها، حمایت منطقه و جهان را جلب کرده و در برابر تبلیغات و فعالیت‌های منفی پاکستان بازدارندگی ایجاد کند.

منابع

¹ India Today, available [at:](#)

² Ibid.

³ The New York times, available [at:](#)

⁴ Narendra Modi, tweeter, available [at:](#)

⁵ Putin visits India amid Ukraine peace push: What's on the agenda? Aljazeera, available [at:](#)

⁶ Dr. Maheep, Putin's visit to Delhi opens a new chapter of collaborations, European times, available [at:](#)

⁷ Dr. Maheep, Ibid.

8 ABC News, What does Vladimir Putin want from his state visit to India and his meeting with Narendra Modi? Available at: What does Vladimir Putin want from his state visit to India and his meeting with Narendra Modi? - ABC News

⁹ Aljazeera, Ibid.

10 طلوع نیوز، پوتین: امارت اسلامی کنترل اوضاع افغانستان را در دست دارد، دسترسی آنلاین: پوتین: امارت اسلامی کنترل اوضاع افغانستان را در دست دارد | طلوع نیوز

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می‌باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش‌های دقیق و بی‌طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنای پالیسی‌ها در افغانستان و منطقه فعالیت می‌کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrsaf.orgوب سایت: www.csrsaf.org

تماس: +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

www.csrsaf.orginfo@csrsaf.org